

SÜTŐ ÁKOS¹

A Rendőrség központi szervezeteinek irányítási és vezetési tevékenysége a különleges jogrend (rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet vagy váratlan támadás) esetén bevezethető rendkívüli intézkedések tükrében

Control and lead tasks of the central Police departments in case of special Law period (state of emergency; preventing defence status or surprise attack)

Absztrakt

A szerző a cikkben bemutatja a különleges jogrend és a Rendőrség kapcsolatát, intézmény-és feladatrendszerét. Kiemeli, hogy melyek azok a legfőbb változások, amelyek befolyásolják a szakma mindennapi életét, és ezek milyen hatással vannak a különböző ágazatokra. A jogszabályi háttér részletes ismertetését követően a legfontosabb fogalmi meghatározások találhatóak. A védelem komplex rendszerének ismerete birtokában a szerző elhelyezi és a különféle szakirodalmak segítségével definiálja a különleges jogrend formáit, ismerteti ezen időszak esetén a Rendőrség vezetési és irányítási rendszerén bevezethető intézkedéseket.

A szerző ismerteti az ide vonatkozó jogszabályokat, amelyek a Rendőrség intézkedései menetét, végrehajtását a különleges jogrend esetén szabályozzák. Értelmezésre kerülnek, azon különleges jogrendi formák, amelyek esetében a rendőri állomány beavatkozása szükséges.

A cikk rávilágít arra, hogy a különleges jogrend esetében a Rendőrségnek annak bevezetésétől egészen a megszüntetéséig milyen feladataik vannak, valamint azokat milyen módon lehet hatékonyan alkalmazni. A szerző a cikkben ismerteti az irányítási és vezetési tevékenységet, ami segítséget nyújt annak megértésében, hogy a Rendőrségnek milyen feladatai vannak ezen különleges időszak esetében.

¹ r. százados, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság, NKE Hadtudományi Doktori Iskola, email: suto.akos@freemail.hu

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

Abstract

The author in his article presents the relationship between the rule of law and the Police. He highlights those main changings which influences the daily life of the Police profession and their impacts on different departments. After presenting the detailed law background, the main definitions can be found. Knowing the complex system of the defence, the author places and defines the special types of rule of law with several different specialized literatures and describes the defined and requested task executions from the point of the local Police organizations view.

The author presents those related laws, which control the way of the Police executions in special legal cases. Those special legal cases are also defined and introduced in case the local Police Departments have to do interventions.

In the article the author presents the relationship between Police and Law and Order, and its institution and task system. He emphasizes the main changes, which affect the daily professional life, and their impacts on the different sectors. After the presentation of the detailed legal background, the main definitions can be found. Knowing the complex system of defence the author categorizes and defines the the special types of law with different specialized literatures, and presents the possible police lead and control measures during this special period.

BEVEZETÉS

A XX. század utolsó évtizedeitől kezdődően az állami és a társadalmi szervek tevékenységében egyre nagyobb hangsúlyt és figyelmet kaptak a nemzetközi, a nemzeti és a regionális szinteken jelentkező biztonságpolitikai kihívások, a környezet és a biztonság kapcsolatának összefüggései, a környezeti biztonság részeként a természeti- és civilizációs veszélyforrások új formáinak megjelenése, valamint az azokból eredeztethető katasztrófák megelőzésének, bekövetkezésük esetén pedig azok kezelésének kérdésköre is. Hazánk a fentebb felsorolt biztonsági kihívások tekintetében, azok megelőzésének illetve a bekövetkezett káros hatások felszámolása és kárelhárítás érdekében végzett tevékenységet nemzeti ügyként kezeli, amit a 2012. január 1-én hatályba lépett Alaptörvényünk is deklarált.

Magyarország 2012. január 1-én hatályba lépett Alaptörvénye, annak felhatalmazása alapján kidolgozott sarkalatos és egyéb törvények nem csak a demokratikus jogállam intézményrendszerének részbeni átalakítását, a politikai intézményrendszer és a gazdasági struktúra alapvető változtatását eredményezte, de egyidejűleg megkövetelte az államszervezet hatalmi ágai jog- és hatásköreinek újraelosztását, a közigazgatás (ezen belül a védelmi igazgatás) szervezet- és feladatrendszerének, továbbá igazgatási jogosítványainak, jog- és hatásköreinek kizárólag jogszabályokon alapuló újraszabályozását is – úgy békeidőben (normál időszak jogrendben), mint a különleges jogrend alkalmazása során.

A különleges jogrend bevezetésének szabályozása kötött, és látható, hogy az összes időszaknak megvan a konkrét definiálása, így az egymástól történő elkülönítés nem okozhat problémát. Elmondhatjuk, hogy napjainkban a veszélyhelyzet, és a katasztrófaveszély

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

kihirdetése a leggyakoribb, azonban a békeidőszaki felkészülés keretein belül fontos, hogy az összes többi időszakra történő felkészülés is megfelelő módon megtörténjen, hiszen az utóbbi időben lezajlott nemzetközi események is ezt támasztják alá.

Az Alaptörvény ismeretében, figyelemmel az országvédelem komplex rendszerére a közrend-közbiztonság-hadügy-katasztrófavédelem nemzeti ügy lett, továbbá a NATO 2010. évi lisszaboni csúcsertekezletén elfogadott „átfogó megközelítés” elvéből adódóan a rendőrség tevékenysége is egyre komplexebbé vált, mely többek között – de kiemelten a különleges jogrend időszakában – igényli a védelmi igazgatási szervekkel való együttműködés eredményességének fokozását.²

Célkitűzésem, hogy bemutassam a jelenleg működő vezetési rendszerek működését az ebből fakadó vezetői tevékenységgel szembeni új típusú kihívások, feladatok tükrében. Ezeket kívánom elemezni és értékelni, különös tekintettel a komplex védelem, a védelmi igazgatás sajátos követelményeire. A cikkben tájékoztatásra kerülnek azok a jogszabályok, amelyek szabályozzák a különleges jogrend speciális szabályait a Rendőrség tükrében. A szerző célja, hogy teljes, átlátható képet adjon a Rendőrség által végrehajtandó feladatokról.

A kutatómunka során ismertetem az ide vonatkozó jogszabályokat, bemutatom a rendőrség szervezetét, vezetési rendszereit. Elemzem azok hatását a társadalom biztonságérzetére, az ország biztonságára, a közbiztonság fenntartásáért elsődlegesen felelős Rendőrség tevékenységét támogató védelmi igazgatási szervezetekre.

A KÜLÖNLEGES JOGRENDDDEL KAPCSOLATOS FOGALMI MEGHATÁROZÁSOK ÉS TARTALMI ISMERTETÉSEK

Magyarország a biztonságot átfogóan, valamennyi válságtípusra kiterjedően értelmezi, amelyet a Nemzeti Biztonsági Stratégia és a Nemzeti Katonai Stratégia (Kormány 1035/2012. (II.21.), illetve 1656/2012. (XII. 20.) határozata) is kifejezésre juttat. A XXI. század új típusú kihívásai, fenyegetései komplex reagálást követelnek meg, amely az ország fegyveres védelme vonatkozásában a honvédelem komplex rendszerében valósul meg. Komplex válságra komplex reagálás, vagyis tiszta, egy szűk területre kiterjedő veszélyhelyzetre még a legegyszerűbb természeti katasztrófa esetén sem számíthatunk. Gondoljunk például a Fukusimában bekövetkezett nukleáris katasztrófára, ami egy földrengés (és az azt követő szökőár, cunami) következtében jött létre. Nemzeti vonatkozásban pedig példaként szolgál a 2013-as, minden eddigi csúcspot megdöntő dunai árvíz, ahol

² Baán Mihály–Bors István–Csiffáry Tamás–Hári László–Kocsis Lajos–Szentés László: Védelmi Igazgatás, Hagyomány és Megújulás - Magyarország Védelmi Igazgatása a Közigazgatás Új Környezetében Zrínyi Kiadó, Bp. 2014

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

többek között kitelepítésekre, helikopterek alkalmazására, fertőzött területek mentesítésére is sor került.³

A különleges jogrend bevezetésének rendjét az Alaptörvény szabályozza, mely rögzíti, hogy az állam életének olyan időszaka, amikor az állampolgárok életének, anyagi javainak, valamint az ország szuverenitásának, területi integritásának védelme érdekében, a normál jogrendtől eltérő intézkedések hozhatóak, rendeleti úton lehet kormányozni, és akár az állampolgári jogokat korlátozó döntéseket is lehet hozni. A különleges jogrendet mindig valamilyen rendkívüli, a védelmi erők összefogását igénylő esemény váltja ki. A különleges jogrend rendeltetése, hogy a védelmi feladatok végrehajtása érdekében alkotmányos keretek között legyen lehetőség rendkívüli jogrenden alapuló hatalom gyakorlására. A különleges jogrend bevezetése jelentheti azt, hogy a törvények felfüggeszthetők, korlátozhatók illetve hatályon kívül helyezhetők. Továbbá bevezethető a rendeleti kormányzás, és szükség esetén operatív intézkedésekre is van lehetőség.

Minősített időszak	Esemény	Kihirdeti	Hatalmi centrum
Veszélyhelyzet 53.cikk	Katasztrófa	Kormány	Kormány
Szükségállapot 50.cikk	belső társadalmi konfliktus, terror	Országgyűlés 2/3	Köztársasági elnök
Váratlan támadás 52.cikk	külső veszély, támadás	Kormány	Kormány
Megelőző védelmi helyzet 51.cikk	Felkészülés külső támadás elhárítására, szövetségi kötelezettség teljesítés	Országgyűlés	Kormány
Rendkívüli állapot 49.cikk	hadiállapot, háborús veszély	Országgyűlés 2/3	Honvédelmi Tanács

1. sz. ábra: A minősített időszakok

A különleges jogrendbe tartozik a rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, váratlan támadás és veszélyhelyzet, továbbá definiálták azt az időszakot is, amely esetében nem szükséges a különleges jogrend egyikének sem a kihirdetése, azonban az

³ Kobolka István: Nemzetbiztonsági alapismeretek, Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó, Bp. 2013.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

intézkedés elengedhetetlenné válik. Ezt „küszöb alatti” időszaknak nevezzük, és jelenleg a katasztrófaveszély nevet viseli.

A KÜLÖNLEGES JOGREND ÖT TÍPUSA, JELLEMZŐIK

RENDKÍVÜLI ÁLLAPOT

Az Országgyűlés hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén kihirdeti a rendkívüli állapotot, és Honvédelmi Tanácsot hoz létre.⁴

SZÜKSÉGÁLLAPOT

Az Országgyűlés a törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén szükségállapotot hirdet ki.⁵

MEGELŐZŐ VÉDELMI HELYZET

Az Országgyűlés külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre kihirdeti a megelőző védelmi helyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetésére.⁶

VÁRATLAN TÁMADÁS

A Kormány külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén a támadás elhárítására, Magyarország területének a honi és szövetséges légvédelmi és repülő készségi erővel való oltalmazására, a törvényes rend, az élet- és vagyonbiztonság, a közrend és a közbiztonság védelme érdekében – szükség esetén a köztársasági elnök által jóváhagyott fegyveres védelmi terv szerint – a szükségállapot vagy a rendkívüli állapot kihirdetésére vonatkozó döntésig a támadással arányos és arra felkészített erővel azonnal intézkedni köteles.⁷

VESZÉLYHELYZET

A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszély-

⁴ Magyarország Alaptörvénye 49. §

⁵ Magyarország alaptörvénye 50. §

⁶ Magyarország Alaptörvénye 51. §

⁷ Magyarország Alaptörvénye 52. §

*helyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.*⁸

A RENDŐRSÉGRŐL ÁLTALÁNOSÁGBAN

A rendőrség alapfeladatait törvények, kormányrendeletek, miniszteri rendeletek és utasítások határozzák meg.

Rendőrség feladata az Alaptörvényben meghatározott feladatok mellett a határforgalom ellenőrzése, a terrorizmus elleni küzdelem és az e törvényben meghatározott bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzés, valamint a bűncselekményből származó vagyron visszaszerzése.

A rendőrség az Alaptörvényben, az e törvényben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében:

- 1. általános bűnügyi nyomozó hatósági jogkört gyakorol, végzi a bűncselekmények megelőzését, megakadályozását és felderítését, valamint a bűncselekményből származó vagyron visszaszerzését;*
- 2. szabálysértési hatósági jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében;*
- 3. ellátja a közbiztonságra veszélyes egyes eszközök és anyagok előállításával, forgalmazásával és felhasználásával kapcsolatos hatósági feladatokat;*
- 4. közlekedési hatósági és rendészeti feladatokat lát el;*
- 5. ellátja a közterület rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat;*
- 6. gondoskodik a büntetőeljárásban részt vevők és az eljárást folytató hatóság tagjainak személyi védelméről, valamint a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjának végrehajtásáról, továbbá védi a Magyarország szempontjából – külön jogszabályban meghatározott – különösen fontos személyek (a továbbiakban: védett személy) életét, testi épségét, őrzi a kijelölt létesítményeket;*
- 7. engedélyezi és felügyeli a személy- és vagyronvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet;*
- 8. büntetés-végrehajtási feladatokat lát el;*
- 9. ellátja a rendkívüli állapot, a szükségállapot, a megelőző védelmi helyzet, a veszélyhelyzet és a váratlan támadás esetén a hatáskörébe utalt rendvédelmi feladatokat, továbbá rendkívüli állapot idején és váratlan támadás esetén közreműködik az államhatárt fegyveresen vagy felfegyverkezve átlépő személyek kiszorításában, valamint elfogásában és lefegyverzésében;*

⁸ Magyarország Alaptörvénye 53. §

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

10. őrzi az államhatárt, megelőzi, felderíti, megszakítja az államhatár jogellenes átlépését, ellátja a hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat;
11. ellenőrzi az államhatáron áthaladó személy- és járműforgalmat, a szállítmányokat – ide nem értve a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK rendeletben meghatározott vámellenőrzést –, valamint végzi a határátléptetést, továbbá biztosítja a határátkelőhelyek rendjét, valamint végzi a közúti határátkelőhelyek üzemeltetését, és a fenntartásukra és fejlesztésükre vonatkozó feladatok végrehajtását;
12. irányítja a határesemények kivizsgálásával megbízott magyar szervek tevékenységét, felügyeli az államhatár felmérésével, megjelölésével, a határjelek felújításával kapcsolatos munkák végzését;
13. megteszi az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedéseket, továbbá elhárítja az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekményeket.⁹

A rendőrség központosítottan szervezett, területi illetékességgel rendelkező egységekre tagozódó, az ország területét lefedő hálózattal rendelkező állami szerv, melyet funkcionálisan szervezett egységek – Készenléti Rendőrség, Repülőtéri Rendőri Igazgatóság – egészítenek ki. A rendőrség országos hatáskörű szerve az Országos Rendőr-főkapitányság. Területi szervei az ORFK közvetlen alárendeltségében működő Budapesti Rendőr-főkapitányság és a Megyei Rendőr-főkapitányságok.

A Megyei Rendőr-főkapitányságok alárendeltségébe önálló feladatkörrel rendelkező, kevés kivétellel városi szintre telepített rendőrkapitányságok tartoznak. A határrendészet körében rendőrkapitánysági jogosultsággal bíró határrendészeti kirendeltségek látják el a feladatokat. A kapitányságok hatáskörében rendőrőrsök és körzeti megbízottak működnek.

A rendőrség alapadatainak teljesítése érdekében belső munkamegosztás alakult ki, melyet az általános rendőri feladatok ellátására létrehozott szervezet teljes mértékben képes lefedni. A rendőri munka alapadatainak teljesítésére létrehozott struktúra egyrészt tevékenység területeket, másrészt rendőri-, határrendészeti tevékenység formák szervezeti alapjait tartalmazza. Biztosítja, hogy a társadalom értékeinek megóvása szervezett keretek között, a jogszabályi rendelkezések betartásával és betartatásával érvényesüljön.¹⁰

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

A rendőrség működését különleges jogrend bevezetésekor az alábbi jogszabályok határozzák meg:

⁹ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

¹⁰ http://ktk.uni-nke.hu/uploads/media_items/dr_-peterfalvi-attila-disszertacio-tervezet.original.pdf letöltés: 2014-04-11 11.55.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

26/2012. (VI. 15.) BM Utasítás a Belügyminisztérium, és a belügyminiszter által irányított szervek készenlétbe helyezéséről, a különleges jogrend bevezetésére történő felkészülés szabályairól, valamint személyi állományának értesítéséről.

Az utasítás a Belügyminisztérium hivatali egységeire, szerveire, valamint a belügyminiszter által irányított önálló belügyi szervekre terjed ki. Meghatározza, hogy a különleges jogrendre hogyan, milyen módon kell a BM szerveknek felkészülni, valamint meghatározza a különböző készenléti fokozatokat, az értesítés, bevonulás rendjét is.

30/2013. (VII. 5.) ORFK Utasítás az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv készenlétbe helyezéséről, a különleges jogrend bevezetésére történő felkészülésének szabályairól, valamint személyi állományának értesítéséről.

Az utasítás kiterjed az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szervére; a Készenléti Rendőrségre, a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságra, a Központi Gazdasági Ellátó Igazgatóságra, a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézetre, a Megyei (fővárosi) Rendőr-főkapitányságokra; a Rendőrkapitányságokra és a Határrendészeti Kirendeltségekre.

16/2013. (V. 9.) BM rendelet a belügyminiszter feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról.

A Rendőrség vonatkozásában a fentiek az alábbi fogalmakat határozzák meg:

Megelőző készenlét: a rendőri szerveknek a BM utasítás 19. §-a szerinti állapota.

Készenlét: a rendőri szervek olyan állapota, mely biztosítja békeidőszakban, valamint a különleges jogrend időszakában jelentkező rendkívüli feladatok szervezett megkezdését, majd a személyi és anyagi-technikai feltételek megteremtése után a folyamatos végrehajtást.

Fokozott készenlét: a rendőri szerveknek a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek készenlétbe helyezéséről, a különleges jogrend bevezetésére történő felkészülés szabályairól, valamint személyi állományának értesítéséről szóló 26/2012. (VI. 15.) BM utasítás (a továbbiakban: BM utasítás) 25. §-a szerinti állapota.

Készenlét fokozása: olyan rendszabályok bevezetése, végrehajtása, melyek eredményeként a rendőri szervek felkészültsége egyre jobban megközelíti, illetve eléri az általánostól eltérő, a különleges jogrend időszakában jelentkező feladatok végrehajtásához szükséges szintet.

Teljes készenlét: a rendőri szerveknek a BM utasítás 29. §-a szerinti állapota.¹¹

Amennyiben a rendőri szerveket készenlétbe helyezik, úgy a megelőző készenlétet, a fokozott készenlétet, majd a teljes készenlétet kell alkalmazni. Nagyon fontos parancsnoki teendő a mindennapos feladatok ellátása során a Robotzsaru (RZS NEO) rendszerben történő szolgálatvezénylés naprakész vezetése, továbbá a harcérték jelentés pontos le-

¹¹ 30/2013. (VII. 5.) ORFK Utasítás az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv készenlétbe helyezéséről, a különleges jogrend bevezetésére történő felkészülésének szabályairól, valamint személyi állományának értesítéséről.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

adása is. A harcérték jelentést a Robotzsaru rendszerben kell leadni a Tevékenységirányítási Központ (TIK) felé, minden reggel 8.30-ig, majd a TIK ezt a jelentést továbbítja az ORFK-ra.

A jelentést mindig a következő munkanappal bezárólag kell leadni, tehát ha hétfőn adjuk le, akkor a keddi napra vonatkozó adatokat kell lejelenteni, azonban a pénteken, hétfőre előtt adjuk le, akkor a szombati, a vasárnapi és a hétfői adatokat is továbbítani kell a TIK Központ felé. Ebben a jelentésben pontos adatokat kap a TIK arról, hogy a következő napon kik és hányan lesznek szolgálatban (kitérve arra, hogy ki lát el közterületen szolgálatot, és ki nem), hány személy van betegállományban, gyes-en, szabadságon, illetve egyéb okból távol (vezénylés, felfüggesztés, pihenőnap stb.). Külön pontban szerepelnek azon dolgozók, akik nem berendelhetők, ilyenek többek közt a 18 éven aluli gyermeküket egyedül nevelő szülők. A harcérték pontos leadása azért fontos, mert amennyiben készenlét elrendelésére kerül sor, ez alapján értesítik ki a berendelni kívánt állományt.

A harcérték pontos adatokkal történő leadásának előfeltétele az, hogy az RZS rendszerben naprakészen legyen vezetve az elektronikus szolgálatvezénylés. Pontosan be legyen rögzítve, hogy ki, melyik napon, mettől meddig teljesít szolgálatot, mikor van szabadságon, illetve ha váratlanul lebetegszik, intézkedni kell az adatok soron kívüli módosítására. Ez azért különösen fontos, mert az RZS rendszer ezen adatok alapján emeli be a következő napra vonatkozó harcérték adatokat. Tehát ha a szolgálatvezénylésben nem valós adatok szerepelnek (például valaki szabadságon van, de a rendszerben szolgálatosként szerepel), akkor automatikusan a valótlan adatokat továbbítja a rendszer, és szintén a valótlan adatok kerülnek továbbításra az ORFK felé.

2. sz. ábra: TIK Ügyelet

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

Minden rendőri szervnél van kiértékelési terv, melyben a kapitányság teljes állományának kiértékelési adatai szerepelnek. Név, lakcím, telefonszám, bejárás-nem bejárás dolgozó, bevonulási idő stb. A tervben foglaltak szerint, amennyiben riadóra kerül sor, a lehető leghamarabb be kell vonulni a kapitányságra, és jelentkezni az illetékes parancsnoknál.

Amennyiben a készenlét fokozására kerül sor, a rendőrség az alábbi honvédelmi feladatokat látja el:

(1) Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv honvédelmi feladatai teljesítése során a honvédelmi intézkedési tervben kijelölt erővel, eszközeivel részt vesz:

a) a honvédelmi felkészítés keretében nemzetközi és hazai védelmi gyakorlatokon, képzési rendezvényeken, valamint a haza fegyveres védelmében és a szövetségi kötelezettségek teljesítésében részt vevő szervek tevékenységének biztosításában,

b) a személyvédelmi feladatok ellátásában, a kijelölt objektumok őrzés-védelmében, ellenőrző-átengedő pontok telepítésében, működtetésében és a kulturális örökség védett elemei védelmében,

c) a lakosság kollektív védelme céljából szolgáló építmények előkészítésében, készenlétbe helyezésének biztosításában,

d) az áldozatok felkutatásában és azonosításában,

e) a hadművelleti területről kitelepített és a befogadott lakosság regisztrációjában,

f) a lakosság életét és anyagi javait tömeges méretekben veszélyeztető fegyveres öszszeütközések következményeinek felszámolásában részt vevő erők feladatai ellátásának biztosításában,

g) a Magyar Honvédség és a szövetséges fegyveres erők szállítmány- és útvonalbiztosítási feladataiban,

h) az államhatár rendjével összefüggő konfliktushelyzetek felszámolásában a Magyar Honvédség erre kijelölt erőivel, továbbá

i) előállításuk érdekében a szökést, önkényes eltávozást elkövető katonák felkutatásában.

(2) A rendőrségnek a honvédelmi intézkedési tervben kijelölt erői ellenőrzik a lakosság tartózkodásának korlátozására bevezetett intézkedések betartását.

(3) A rendőrség a honvédelmi feladatainak teljesítése során - a közbiztonsági- és közrendvédelmi feladataival összhangban – végzi:

a) a művelleti körzet lezárását, a forgalomirányítást, a kimenekítés, a kitelepítés és a befogadás rendőri biztosítását,

b) a Magyar Honvédség és a szövetséges fegyveres erők mozgási útvonalainak biztosítását,

c) a hadművelleti területről történő kitelepített lakosság befogadási helyein a rend fenntartását, tulajdon őrzését,

d) a kitelepítéssel érintett területre történő be- és kijárási közbiztonsági ellenőrzését,

e) a bejárásútvonalak meghatározását,

f) halaszthatatlan esetben a kimenekítés azonnali, helyszínen történő elrendelését,

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

g) a haza fegyveres védelmében részt vevő Magyar Honvédség és a szövetséges fegyveres erők gyors közúti felvonulását, valamint az államhatáron történő átléptetését elősegítő határrendészeti intézkedések végrehajtását,

h) az elrendelt fényálcázási szabályok betartásának ellenőrzését,

i) a sorozó és bevonulási helyek rendőri biztosítását, a sorozásra rendelt és meg nem jelent hadköteles személyek elővezetését, továbbá

j) a hadkötelesek bevonulása során a bevonulási hely rendőri biztosítását, a be nem vonult hadkötelesek felkutatását.¹²

A KÉSZENLÉTI FOKOZATOKRA ELŐÍRT SZABÁLYOK, SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY ÉRTESÍTÉSI RENDJE

Készenlétbe helyezéssel, a különleges jogrend bevezetésére történő felkészüléssel kapcsolatos alapvető szabályok szerint a rendőri szervek a készenlétbe helyezésük feltételeinek megteremtése során a Magyar Honvédség Hadkiegészítő és Központi Nyilvántartó Parancsnokság útján a nemzetgazdaságból technikai eszközöket, objektumokat, illetve szolgáltatásokat igényelnek, rendszeres időközönként felkészítik személyi állományukat, illetve ellenőrzés céljából egyrésztől értesítési és berendelési, másrésztől készenlétbe helyezési gyakorlatokat hajtanak végre. A rendőri szervek a békeidőszaki rendeltetésüknek, szervezeti felépítésüknek és rendszeresített létszámuknak megfelelően és a szükséges erő és eszköz átcsoportosításokkal hajtják végre a különleges jogrend időszaki feladatait. A rendőri szervek különleges jogrend idején feladataik ellátását a veszélyeztetettség mértékével arányos készenléti fokozatban, az utasításban meghatározott intézkedések végrehajtásával biztosítják.

Az országot ért váratlan légitámadás vagy annak közvetlen veszélye esetén a Tevékenység Irányítási Központ folyamatosan figyelemmel kíséri a közszolgálati műsorszolgáltatók adásait. A rendőri szervek készenlétbe helyezésére, kitelepülésére készenléti fokozat elrendelése nélkül, illetve az utasítás egyes rendelkezéseinek bevezetésére a belügyminiszter külön utasítása alapján az országos rendőrfőkapitány intézkedik.

A *készenlét fokozása*, a különleges jogrend időszakában történő működés szabályai szerint a rendőri szervek a különleges jogrend időszakában jelentkező kötelezettségeik és feladataik végrehajtásának feltételeit a készenlétük fokozásával teremtik meg. Ennek során a honvédelmi célból igényelt és a Magyar Honvédség Hadkiegészítő és Központi Nyilvántartó Parancsnokság által részükre biztosított technikai eszközöket, gazdasági, illetve anyagi szolgáltatásokat veszik igénybe. A rendőri szervek a készenlét fokozása során a jogszabályokban, a közjogi szervezetszabályozó eszközökben, valamint egyéb normákban, szervezeti és működési szabályzataikban vagy ügyrendjeikben meghatározott feladatrendszerükkel összhangban vesznek részt honvédelmi feladatok végrehajtásában.

¹² 16/2013. (V. 9.) BM rendelet

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

Megelőző készenlét feladatainak végrehajtása során a hivatkozott BM utasítás 20. §-ában meghatározottakon túl biztosítani kell a határrendészeti feladatot ellátó szervezeti egységek esetében a megerősített határellenőrzési szolgálat elrendelését és fenntartását; a határvédelemmel összefüggésben szükségessé váló erő-eszköz átcsoportosítás végrehajtásának feltételeit.

Fokozott készenlét feladatainak végrehajtása érdekében a rendőri szervek a BM utasítás 27-28. §-aiban szereplő feladatokon túl az alábbi rendelkezések betartására kötelesek a hivatásos személyi állomány gyakorló (bevetési) ruházatban látja el feladatát; a határrendészeti kirendeltségek megerősített szolgálati módban őrzik az államhatárt, amelynek során intézkednek a határrend és a közbiztonság védelméről. A rendőri szervek vezetői a fokozott készenlét feladatainak végrehajtását követően a készenlét további fokozása érdekében végrehajtják a személyi állomány felkészítését, gyakoroltatását.

Teljes készenlét feladatainak végrehajtása érdekében a rendőri szervek a BM utasítás 29-32. §-ában foglaltak végrehajtásán túl a teljes készenlét logisztikai feltételeinek biztosítása érdekében átvesszik a nemzetgazdaságból lebiztosított objektumokat, technikai eszközöket, szolgáltatásokat és az üzemeltetésükhöz honvédelmi munkakötelezettség alapján biztosított személyi állományt; az átvett objektumokban beszüntetik az eredeti békeidőszaki tevékenységet; bevezetik a tervezett hírforgalmi rendszabályokat és korlátozásokat; közegészségügyi és munkavédelmi ügyeletet látnak el a személyi állomány egészségvédelme érdekében.

A rendőri szervek a készenlétbe helyezési és a különleges jogrend időszakára meghatározott feladatok hatékony, gyors és szakszerű végrehajtásához a felkészülés során a *feladatok végrehajtására a következő tervet készítik el*: Összesített Készenlétbe Helyezési Tervet a területi szervek; Készenlétbe Helyezési Tervet, Készenlétbe Helyezési Tervkivonatot a felsorolt szervek közvetlen irányítása alá tartozó valamennyi szervezeti elem. A rendőrség egészére vonatkozóan a tervet az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Védelmi Igazgatási Osztály készíti el. Az utasításban meghatározott feladatok végrehajtása érdekében önálló értesítési tervet készítenek a személyi állományuk értesítésének végrehajtására.

A rendőri szerv összesített névjegyzékét a szervezeti elemek névjegyzékeinek összessége alkotja. A szervezeti elemek névjegyzékeit a közvetlen vezető aláírásával kell elhelyezni az összesített névjegyzékben.

Az értesítés elrendelése esetén a beérkezés normaideje 6 óra, amely az elrendelő utasítás kiadásának időpontjából kezdődik. Értesítési feladat elrendelhető, illetve az értesítés lehet Különleges jogrend esetén, egyéb esetben (elemi csapás, súlyos baleset, életet, egészséget, testi épséget fenyegető közvetlen vagy súlyos veszély közbiztonságot súlyosan veszélyeztető események) megelőzés, illetve elhárítás érdekében, békeidőszakban értesítési feladatok gyakorlása és ellenőrzése céljából.

Teljes: ha a rendőri szerv bevonulásra kötelezett személyi állományának egészét érinti.

Részleges: ha a rendőri szerv bevonulásra kötelezett személyi állományának meghatározott részét érinti.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

Egyéb speciális feladat végrehajtására a helyi szervek vezetői részleges értesítést rendelhetnek el az irányításuk alatt álló személyi állomány vonatkozásában.

Mentesülnek az értesítés alkalmával: a várandós nők, a betegállományban lévők, a 18 év alatti gyermekét egyedül nevelő szülő, gondozásra szoruló közvetlen hozzátartozót ápoló dolgozó, (abban az esetben, ha felügyeletükről más módon gondoskodni nem tudnak.) Amennyiben mindkét szülő a belügyminisztériumi szervnél vagy más fegyveres foglalkoztatott és 18 éven aluli gyermekük vagy hozzátartozójuk van, akiknek felügyeletéről más módon gondoskodni nem tudnak, kirendeltek, kiküldetésben lévők, felmentési idejüket töltők, a rendelkezési állományban lévők, szolgálati vagy hivatali beosztásából felfüggesztettek, a tartalékállományban lévők, a különleges foglalkoztatási állományban lévőket és a könnyített szolgálatot ellátó hivatásos állományúak.

ÖSSZEFOGLALÁS

A szerző rámutatott arra, hogy a rendőrség szervezetének vezetési rendszere, a különleges jogrend során miképpen változik meg a normál béke időszakbeli munkarendhez képest. A fentiekből megállapítható, hogy az ágazatot folyamatos, és több irányból érkező változások érik és érték, amelyek egyrészt a jogszabályi kötelezettségeknek eleget téve generálódnak, másrészt pedig a még meg nem oldott – de annál szükségesebb – feladatok megoldásával keletkeztek. A szerző a cikkkel a jogszabályi szinten a vezetési tevékenységgel kapcsolatban megfogalmazott elvárások teljesüléséhez kíván hozzátenni. A gyakorlatban hasznosítható foratókönyveket írtam le, melyek a vezetési rendszerek, vezetői tevékenységek gyakorlatát segítik elő, illetve a Rendőrség korszerű és hatékony működéséhez vezethetnek el.

Kulcsszavak: különleges jogrend, védelmi igazgatás, vezetési és irányítási tevékenység, védelem komplex rendszere

Keywords: special rule of law, defence management, lead and control function, system of complex defence